

NEZAMESTNANOSTĚ, TRH PRACOVNÝCH SÍL

10. Kapitola

Ing. L. Mrvová, PhD.

OBSAH

- ▣ **Pojem nezamestnanost'**
- ▣ **Pracovná sila**
- ▣ **miera nezamestnanosti**
- ▣ **Formy nezamestnanosti**
- ▣ **Dôsledky nezamestnanosti:**
 - ▣ **Na štát**
 - ▣ **Na pracovnú silu**

-
- Vplyv nezamestnanosti celkovo na ekonomiky

NEZAMESTNANOSŤ

- ▣ Nezamestnanosť je ekonomický jav, pri ktorom je určitá časť práceschopného obyvateľstva nezamestnaná, t.j. nepracuje z rôznych príčin (nedostatok prac. miest, nízke platy).
- ▣ je vážnym ekonomických problémom, ale aj sociálnym a politickým problémom.

VŠETKO PRÁCESCHOPNÉ OBYVATEĽSTVO OD 15 DO 62 ROKOV SA ČLENÍ NA 3 ZÁKLADNÉ SKUPINY:

- ▣ **Zamestnaní** – sú ľudia, ktorí vykonávajú akúkoľvek platenú prácu, ale aj tí, ktorí majú prácu, nepracujú však pre chorobu, štrajk alebo dovolenku.
- ▣ **Nezamestnaní** – ide o ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ale aktívne hľadajú prácu, alebo sa chcú vrátiť do práce.
Musí byť zaregistrovaný v SR na úradoch práce.
Zamestnaní a nezamestnaní tvoria pracovnú silu.
- ▣ **Všetci ostatní** – ktorí nie sú súčasťou pracovnej sily. Ide teda o tú časť dospelého obyvateľstva, ktorá navštevuje školu, vedie domácnosť, nemôže pracovať pre chorobu – je v invalidnom dôchodku, alebo jednoducho vôbec prácu nehľadá.

V TRHOVEJ EKONOMIKE

- je teda **obvyklý stav**, keď časť súboru pracovnej sily nemá zodpovedajúce zamestnanie, a teda je **nezamestnaná**. Rozsah tohto javu sa meria pomocou ukazovateľa nazvaného :
 - **miera nezamestnanosti**

MIERA NEZAMESTNANOSTI:

- Ukazovateľ miery nezamestnanosti:

$$u = \frac{U}{L} \times 100$$

- kde:
- **u** – miera nezamestnanosti (v %),
- **U** – počet nezamestnaných,
- **L** – počet pracovných síl.

PRACOVNÁ SILA SA VYPOČÍTA AKO:

$$L = E + U$$

- ▣ *L – pracovná sila,*
- ▣ *E - počet zamestnaných,*
- ▣ *U – počet nezamestnaných.*

PRÍČINY NEZAMESTNANOSTI:

- **strata zamestnania** – napr. bankroty firiem, znižovanie počtu pracovníkov z organizačných dôvodov,
- **nemožnosť návratu do zamestnania** – napr. z dôvodu predĺženej materskej dovolenky,
- **zmena bydliska,**
- **nemožnosť nájsť si primeranú prácu** po absolvovaní **strednej** alebo **vysokej školy,**
- **odchod zo zamestnania z vlastnej vôle** – nízky plat,
- **skupina obyvateľstva, ktorá nemá záujem nájsť si prácu a začať pracovať**

DÔSLEDKY NEZAMESTNANOSTI:

- **ekonomické** – nízka kúpyschopnosť – znižovanie životnej úrovne, odčerpávanie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu,
- **sociálne dôsledky** – pocit nepotrebnosti, psychické problémy, alkoholizmus, samovraždy.

PODĽA ŠTRUKTÚRY TRHU PRÁCE SA ROZLIŠUJÚ TIETO FORMY NEZAMESTNANOSTI:

- **Frikčná nezamestnanosť** – vzniká ako dôsledok pohybu ľudí medzi regiónmi, pracovnými miestami alebo rôznymi etapami životného cyklu. „**dobrovoľne nezamestnaní**“.
- Skúsenosti vo vyspelých krajinách naznačujú, že nezamestnanosť mladých ľudí je v značnej miere frikčná, t.j. predstavuje hľadanie miesta a zmeny, ktoré sú pre mladých ľudí potrebné, aby zistili svoje osobné schopnosti a naučili sa pracovať.

ŠTRUKTÚRNA NEZAMESTNANOSŤ

- vzniká vtedy, keď existuje nesúlad medzi ponukou pracovníkov a dopytom po nich. Takýto nesúlad môže vzniknúť preto, že dopyt po určitom druhu práce rastie, kým dopyt po inom druhu práce klesá a ponuka sa neprispôsobí dostatočne rýchlo.

CYKlickÁ NEZAMESTNANOSŤ

- **Cyklická nezamestnanosť** – vyskytuje sa vtedy, keď celkový dopyt po pracovníkoch je nízky.
- Keď celkové výdavky a output klesajú, rastie nezamestnanosť v celej ekonomike. Vzniká, keď zamestnanosť klesá v dôsledku nedostatočného agregátneho dopytu.

SEZÓNNA NEZAMESTNANOSŤ

- ▣ **Sezónna nezamestnanosť** – niektoré ekonomické činnosti majú sezónny charakter (zber úrody, letná turistika).

DOBROVOL'NÁ NEZAMESTNANOSŤ

- ▣ **Dobrovol'ná nezamestnanosť** – začína sa objavovať v niektorých štátoch, kde podpory v nezamestnanosti sú dostatočne vysoké na zabezpečenie istého životného štandardu a mnohí občania preto volia nečinnosť. Spôsobuje ju i uspokojenie nezamestnaných s daným štandardom života.

NEDOBROVOLNÁ NEZAMESTNANOSŤ

- - vzniká, ak je celkový dopyt po práci nižší, než celková ponuka práce. Mzdy v skutočnosti nie sú pružné, neprispôsobujú sa aktuálnemu stavu na trhu práce, nevyčisťujú trh v dôsledku zmien na tomto trhu.
- Majú sklon reagovať na ekonomické šoky pomaly. Ak sa mzdy nemenia tak, aby vyčistili trhy, môže vzniknúť nerovnováha medzi tými, ktorí miesto hľadajú, a voľnými pracovnými miestami.
- V dôsledku toho vzniká na trhu práce nerovnováha, ktorá vyvoláva tie typy nezamestnanosti, ktoré existujú v dnešných trhových ekonomikách.

PRIRODZENÁ MIERA NEZAMESTNANOSTI

- je taká miera, pri ktorej sú trhy práce a výrobkov v rovnováhe.
- To znamená, že je to taká úroveň dobrovoľnej nezamestnanosti, pri ktorej sú sily pôsobiace na rast a pokles cenovej a mzdovej inflácie v rovnováhe.
- Pri prirodzenej miere nezamestnanosti je inflácia stabilná a nemá tendenciu ani sa zrýchľovať, ani spomaľovať. Pri riešení problému predchádzania vysokej miere inflácie je prirodzená miera nezamestnanosti najnižšia úroveň, ktorú možno udržať.

PRIRODZENÁ MIERA NEZAMESTNANOSTI

- Prirodzená miera nezamestnanosti sa **nerovná nule**. Aj v ekonomike s vysokou zamestnanosťou je určitý počet ľudí bez zamestnania.
- Predstavuje najvyššiu dosiahnuteľnú úroveň zamestnanosti a zodpovedá potenciálnemu produktu.

PRIRODZENÁ MIERA NEZAMESTNANOSTI

- Predstavuje najnižšiu mieru nezamestnanosti, ktorú krajina môže mať bez riskovania neprijateľnej akcelerácie inflácie.
- Prirodzená miera je, obrazne povedané, zlatým stredom medzi príliš vysokou a príliš nízkou mierou nezamestnanosti.
- Je to úroveň, pri ktorej inflácia ani nerastie v dôsledku nadbytočného dopytu, ani neklesá v dôsledku nadbytočnej ponuky, pod ktorými tlaky na trhoch práce a výrobkov vedú k stále rýchlejšiemu rastu miezd a cien.

PERCENTO VYJADRENIA PLNEJ ZAMESTNANOSTI

- Stretávame sa s rôznym percentom vyjadrenia plnej zamestnanosti – spravidla v rozpätí **od 3 do 12 % nezamestnanosti**. Percento prirodzenej miery nezamestnanosti má tendenciu k rastu v závislosti od rozdielu medzi počtom nezamestnaných a počtom voľných pracovných miest. Príčinami tohto vývoja sú:

PRÍČINAMI TOHTO VÝVOJA SÚ :

- ▣ **demografické zmeny** – majú svoj pôvod v meniacej sa demografickej štruktúre pracovnej sily, najmä v rastúcom podiele mladých ľudí a žien na celkovom počte pracovných síl,

PRÍČINAMI TOHTO VÝVOJA SÚ:

▣ **vládna politika –**

zvyšuje úroveň prirodzenej miery nezamestnanosti prostredníctvom vládnych transferových programov, ktoré sú určené na zmiernenie problémov nezamestnanosti, a určovanie minimálnej mzdy.

PRÍČINAMI TOHTO VÝVOJA SÚ:

▣ **štruktúrne zmeny –**

okrem účinkov demografických zmien a vládnych programov zvyšuje prirodzenú mieru nezamestnanosti aj štruktúrna nezamestnanosť, **ktorá je prejavom segmentácie trhu práce – profesijná štruktúra ponuky nezodpovedá štruktúre dopytu.**

TRH PRACOVNÝCH SÍL V SR

- nezamestnanosť, ako jeden z významných ekonomických a sociálnych javov so závažnými dôsledkami, sa na Slovensku v otvorenej forme prejavila prvýkrát v roku 1990.

ŽIVOTNÉ MINIMUM

- Podľa zákona č. 601/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov je
- **životné minimum definované** ako spoločensky uznaná minimálna hranica príjmov fyzickej osoby, pod ktorou nastáva stav jej hmotnej núdze.

▣ Výška životného minima

▣ Životné minimum

▣ Platné od 1.7.2010 :

- ▣ Jedna plnoletá fyzická osoba: 185,38 €
- ▣ Ďalšia spoločne posudzovaná plnoletá osoba: 129,31 €
- ▣ Dieťa Nezaopatrené: 84,61 €
- ▣ Zaopatrené nepĺnoleté: 84,61 €
- ▣ Spolu štvorčlenná rodina: 483,91 €

ŽIVOTNÉ MINIMUM NA OBDOBIE OD 1. JÚLA 2014

- sumy životného minima na obdobie od 1. júla 2014 ostávajú nezmenené nasledovne:
- 198,09 € mesačne, ak ide o jednu plnoletú fyzickú osobu
- 138,19 € mesačne, ak ide o ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu
- 90,42 € mesačne, ak ide o zaopatrené nepplnoleté dieťa alebo nezaopatrené dieťa
- 516 €

▣ ĎAKUJEM ZA POZORNOST